



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Cap. 65.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

*Exertans humerum fortem, dextramque potentem,
Ad cautes duros magis cautibus allisisti.*

8 Et nunc Domine, pater noster es tu, nos vero lutum: & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.

9 Ne irascaris Domine satis, & ne ultra memineris iniquitatis nostrae: ecce, respice, populus tuus omnes nos.

10 Civitas sancti tui facta est deserta, Sion deserta facta est. Ierusalem desolata est.

11 Domus sanctificationis nostrae, & gloriae nostrae, ubi laudaverunt te patres nostri, facta est in exustione ignis, & omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas.

12 Numquid super his continebis te Domine, tacebis & affliges nos vehementer?

Cap. 65.

1 Quaesierunt me qui ante non interrogabant; inveniunt qui non quaesierunt me. dixi, Ecce ego, ecce ego, ad Gentem quae non invocabat nomen meum.

2 Tu tamen & Deus es noster, Dominusque parensque,

Tu fictor noster, tua nos figmenta, lutumque vile sumus, ne (quaso) ne pater optime seui ulterius, sed te miserantem incommoda nostra, Sera licet, nostrae capiant obliuia noxae.

Respice nos, populoque tuo iam mitior adsis.

Cuius ut immeriti si te non gratia tangit

Vlla; quid haec tandem sanctissima templa, sita est

Colle Sionaeo, sanctisque in montibus urbes

Peccavere tuae? quod tandem crimen in illis,

Vt paterere sacras deuotis ignibus ades

Ignibus (o crudele nefas!) hostilibus vri?

11 En ubi surgebat (forsan ventura negabit

Posteritas) Solomonis opus, tua maxime diuini

Sacrosancta domus, Solymae gloria gentis,

Saepe ubi sacra patres festis de more diebus

Rite celebrabant, tua facta stupenda canentes,

Aduena longinquis quod saepe profectus ab oris

Missa tulit regum & populorum nomine dona;

Infauis domus alitibus, domus apta chelydris

Silua iacet, nigrumque solum vestigia flammae

Seruat adhuc, & ubi vetus olim curia stabat,

Vulnificus stabulatur aper. quid plura? meorum

Busta patrum, cineresque pios, tot nota sepulchra,

Tot decora ingeniosa ducum, premit alta ruina.

12 Haec segnis, mutusque vides? nec corripis arma?

Immo etiam affligis nos insuper, & premis ultro.

Parce pio generi, & temerata vlciscere templa.

At non his possunt decreta aeterna moueri,

Non ita fata sinunt: gentes ad sacra vocandas

Ex Abramitico iam dudum fœdere cautum est.

1 Tempus adest, iam iamque fores & limina pulsant

Veloces horae fatumque diemque vehentes,

Cum me (summus ait diuini Pater, atq; hominum rex)

Ignotae gentes, & barbarae sacra secuta,

Quae, nec fando aliquid de me, quicquam ve rogando,

Audierant, ultro genio ducente requirent;

Quaesitumque diu sese reperisse profesti,

Gaudebunt: ego quippe valens migrabo lubensque

Ad populos qui me ignorant, qui numina nostra

Vana putant, odioque etiam resequuntur auito.

Nam

Periphrasis Hierusalem, intelligit autem haec Hieronymus de captiuitate quae fuit sub Tito.

Cap. 65.

¹ Nam quid in hac inuauat ulterius regione morari?

Gessientis est
in sinum re-
cipere.

Quam matutinus, quam vespertinus obiui,
Iamdudum, expandique sinum, dextramque tetendi,
Si populum reuocare ferum, indomitumque daretur!
Sed frustra. rapitur nullis cohibendus habenis,
Per scelus omne furens, iumentum more, magistra
Quid iubeat ratio prorsus securus, & exlex
Imperiosa sua sequitur mala gaudia mentis.

³ Nec pudet, ut nostro duplicent fomenta furori,
Ante oculos peccare meos, & iudicis ora
Conscelerare sui. Proh o pudor! ecce paternis
Ritibus abiectis, & auito more sacrorum,
Orgia pomosos celebrant obscena per hortos,
Coctilibusque litant aris, & busta frequentant,
Fætida busta deum, dum sol tellure sub ima est,
Et falsa ad calum mittunt insomnia manes.

In locis hu-
iusmodi, stra-
tis hostiarum
pellibus, in-
cubare soliti
erant, ut per
somnia futu-
ra cognosce-
rent.

Quid dicam carnes vetito cum iure suillas
Lancibus imponi, passimque palamque per omnes
Admitti mensas? pulchrumque & nobile duci
In leges peccare bonas? o dedecus ingens!
Si quis ab his, moris retinens ritusque vetusti,
Continet ora cibis, obscenamque fercula vitat,
Non lare, non illum tecto dignantur eodem,
Sed velut immundum, velut execrabile monstrum,
Deuotumque, suis procul a conuentibus arcent.

Felix ille quidem, & quicumque simillimus illi est:
Ast hi stuppa meo fumusque & teda furori
Pinguis erunt, atque inde nouo cum fomite surgens
Flamma reuiuiscet, nulloque residet in auro.

Similis phra-
sis apud Hie-
remiam: Pecca-
tū Iudæ scri-
ptū est stilo
ferreo. cap. 27.

Quippe manent scelera illorum, eternumque manebunt
Perpetuis insculpta notis in pectore nostro.

⁶ Me ne has nequitias non ultum protinus ire?
Tantum perfidiam taciturnum reris, & ista
Disimulaturum? pœnis sequar ultor acerbis,
Improuisus, & effusis irascat habenis.

Nec mihi vestra modo posthac commissa luetis,
Sed repetam à vobis, repetam (Deus inquit) ab ipsis
Principiis, vestri qua commiserè parentes,
Inque sinum vestrum regeram, dignisque rependam
Supplicis, ruptamque fidem, violatamque pacta,
Et spretum toties Numen, dum montibus altis,
Montibus & lucis, & nubiferis palmetis,
Diique deaque omnes diuerso more coluntur.

² Expandi manus
meas tota die ad po-
pulum incredulum,
qui graditur in via
non bona post cogi-
tationes suas:

³ Populus qui ad ira-
cundiam prouocat me
ante faciem meam
semper: qui immolat
in hortis, & sacrificant
super lateres:

⁴ Qui habitant in se-
pulchris, & in delubris
idolorum dormiunt:
qui comedunt carnem
suillam, & ius profa-
num in vasis eorum.

⁵ Qui dicunt, Rece-
de à me, non appro-
pinques mihi, quia
immundus es: isti fu-
mus erunt in furore
meo, ignis ardens to-
ta die.

⁶ Ecce scriptum est
coram me: non tacebo,
sed reddam & retri-
buam in sinum eorum:

⁷ Iniquitates vestras,
& iniquitates patrum
vestrorum simul, di-
cit Dominus, qui sa-
cificauerunt super
montes, & super col-
les exprobrauerunt
mihi, & remetiar o-
pus eorum primum
in sinu eorum.

Quo

8 Hæc dicit Dominus, Quomodo si inueniatur granum in botro, & dicatur, Ne dissipes illud, quoniã benedictio est: sic faciam propter seruos meos, vt non disperdam totum.

9 Et educam de Iacob semen; & de Iuda possidentem mōtes meos: & hæreditabit eam electi mei, & serui mei habitabunt ibi.

10 Et erūt campestria in caulas gregum, & vallis Achor in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me.

11 Et vos qui dereliquistis Dominū, qui oblitistis montem sanctum meum, qui ponitis Fortunę mentem, & libatis super eam.

12 Numerabo vos in gladio, & omnes in eade corruetis: pro eo quod vocaui, & non respondistis: locutus sum, & non audistis, & faciebatis malum in oculis meis: & que nolui, elegistis.

13 Propter hæc hæc dicit Dominus Deus, Ecce, serui mei comedent, & vos esurietis: ecce, serui mei bibēt, & vos sitietis.

Quo facto, quamuis poterant meruisse videre
Supremum excidium, immanemque à stirpe ruinam,
Quod crudele meo fecissent vulnus honori,
Opprobriumq; ingens, & nulla clade piandum;
Stat tamen (hoc Abrame tibi, natōque, nepotique
Esto datum) penitus non totam excindere gentem;
Sed velut immiti lapidata grandine vite,
Aut pluuij nimis corrupta humoribus anni
Si quis fortè acinus moriente superstes in vna
Manserit intactus, pluuięq; & grandinis expers,
Non illum admonitus confestum dissipet heres,
Nutriat ast in spem sobolis foneatque futura:

Sic faciam, teneraq; aliquot de semine stirpes
Isacidum, & Iuda mihi surculus vnus & alter
Eductus, generis seruabunt semi-sepulti
Reliquias, gentem exiguam, sed sorte beata
Selectam, nostros qua montes, sanctaque felix
Culmina possideat, cunctos habitanda per annos,
Et mihi iucundo famuletur grata labore.

Namque illis campos, & florida prata, gregesque
Vbere dissentas donabo & vellere dites:

Viq; nihil desit, de me sperantibus vno
Omnia, non hominum quidquam debentibus vlli,
Maiori letas pecori, letasque minori
Iungam Achoritanas, pinguisima pascua, valles.

At vos contemptis monitis caelestibus ausos
Me montemque meum, sedemque relinquere sacram,
Qui procul abiecto post terga pudore fidęque,
Fortuna numen men samque aramque sacra stis,
Et quibus auerti libamina posse putatis,
Et quibus acciri lectus componitis herbis;

Non capite aut censu numerabo (quod esse tyranni
Mos solet) at gladio gentem grassante per omnem
Sola acies ferri, numerum quot eratis, inibit,
Nec quisquam effugiet, simul ense peribitis omnes,
Alter in alterius confusa strage cadentes.

Ecquis enim vestrum magna me voce vocantem,
Atque adeo coram presentem & multa monentem
Audiit? aut responso aliquo dignatus amantem est?
Immo exhortantem duri genis oris, & audax
Turba refugistis, nostro sermone retenti,
Non magis quàm prædura silex, aut horrida cautes.

Quando igitur nec me, nec qui videt omnia Patrem,
Subuerit,

Similis locus
ex eodem
propheta,
quem citat
Paulus ad
Rom. Si fue-
rit numerus
filiorum Is-
raël tanquam
arena maris,
reliquię sal-
uę erunt.

Vallis Achor
à nomine il-
lius in quem
fuit irrogatū
supplicium in
prima populi
in terras pro-
missas ingres-
sione, sic di-
cta.

Subueriti, peccare palam pro laude putatis,
 In suaque praua sequi, nostris contraria iussis;
 En, (ait omnipotes diuum Pater atq; hominum Rex)
 Ut qua precipites pulsi cecidistis ab arce,
 Nuncliqueat, sumantque isthinc exempla nepotes;
 En vos dira fames, contemti pœna Tonantis,
 Et sitis ex longo concepta ardore bibendi
 Conficiet, Cererem terra fontesque negante.
 Interea vacui, & macro ieiunia vultu
 Pallida pro dentes, seruatorum plena meorum
 Horrea, differt atque penum spumante Lyœo
 Obliquis oculis spectabitis: unde repente
 Prouenient gemitus, & feminei ululatus,
 Et penitus misero fixi sub corde dolores.
 14 Ridebunt iusti latabunturque, meoque
 Munere securi grates pro munere reddent
 Ingenti ingentes, & nostras carmine dicent
 Solenni laudes, at vos lugubre gemetis.

Elegans & co-
 piofa antithe-
 sis.

Hoc magis
 propriè dixit
 Hieremias
 cap. 19. de
 Sedechia &
 Achab: Assu-
 metur ex eis
 maledictio
 omni transmi-
 grationi Iude.

15 Nam vestrum populis erit execratio nomen,
 Deutumque ab eo carmen deducet in hostem
 Quisquis vota volet diris vomere impia verbis.
 In summa, Domino occumbes ultore, tuisque
 16 Surget ab exequiis noua gens, morisque, vetusque
 Mutabit sancti positoris nomine nomen,
 Quod terris celoque sacrum beat omnia, quodque
 Et iurare timent homines & fallere iusti.

Magna erit istius vis nominis atque potestas:
 Nam quibus iste datus froti cordique character
 Impressis alte signis erit, omnia rectè
 Succedent, nec iam poterunt meminisse laborum
 Quos multos hæc vita parit mortalibus agris;
 Sed celo positi, ambrosiaeq; & nectaris haustu
 Diuino saturi, veteres de pectore curas
 Abiciunt, nec quicquam oculis animo-ve tremendum
 Succurret: nam longa bibent obliuia rerum,
 Quas olim sensere graues dum vita manebat.

17 Ipsi etiam celi tum mutabuntur, & alitrix
 Magna hominum tellus faciem conuersa priorem
 Exuet, & nullo posthac quatienda tremore,
 Nec vicibus variis rastorum, & vomeris unci
 Subdita, nec soles nimios passura, nec imbres,
 Illæsa, intacta, inuiolata manebit in æuum.
 Ecce etenim noua cuncta creo, celumq; salumq;, &

14 Ecce, serui mei læ-
 tabuntur, & vos con-
 fundemini: Ecce, ser-
 ui mei laudabunt præ
 exultatione cordis: &
 vos clamabitis præ
 dolore cordis, & præ
 contritione spiritus
 ululabitis.

15 Et dimittetis no-
 men vestrum in iura-
 mentum electis meis:
 & interficiet te Do-
 minus Deus, & seruos
 suos vocabit nomine
 alio.

16 In quo qui bene-
 dictus est super terrã,
 benedicetur in Deo
 amen: & qui iurat in
 terra, iurabit in Deo
 amen: quia obliuioni
 tradita sunt angustie
 priores, & quia absco-
 dita sunt ab oculis
 nostris.

17 Ecce enim ego
 creo celos novos, &
 terram nouam: & nõ
 erunt in memoria
 priora, & non ascen-
 dent super cor.

18 Sed gaudebitis &
 exultabitis vsque in
 sempiternum in his
 quæ ego creo: quia
 ecce ego creo Ierusa-
 lem exultationem, &
 populũ eius gaudiũ.

Lati-

Latipatente subest quidquid calòque salòque.

18 Vos etiam per me renouati, adeòque renati,

O veri vera Solyma mea gloria ciues,

Spes sæpè incertas, iràsque, metúsque, doloréque,

Et quæ alia humanam turbant incommoda vitam,

Ponetis: mæstis succedent gaudia rebus,

Gaudia amaritie nulla suffusa, nec ullis

Deperitura annis pura & sincera voluptas.

19 Nam quas pono nouas celsis in montibus arces,

Et populum positas qui felix incolet arces,

Latitia implebo dulci, quam iurgia nulla

Fletibus aut lacrymis, intèr-ve strepente tumultu

Miscebunt, rixa nulla, discordia nulla,

Concordes armare potens in prælia fratres.

20 Nec verò Solymis certum est adscribere ciues

Bis pueros, atate graues, sed mente solutos:

Nam qui annos sine mente gerunt, virtutis egeni

Mortales quæ sola beat, qui sæcula vite

Turpiter exactæ numerant, quam facta merentur

Impia, crudeli prostrati morte peribunt.

21 At mihi quos legi ciues, urbique colonos

Sacrata, sua quisque sibi pallatia figent,

Non aliis, & fixa colent sine fine, serentque

Et Bacchi & Cereris plenos prouentibus agros.

22 Quæq; serent, in pace legent, lectisque fruuntur

Perpetuo, neque quid raptor, quid prædo minetur,

Quid fera tempestas, solés-ve, imbrés-ve, timebunt;

Summa dies etiam fastos quæ finiet omnes,

Et nullos post se numerari perferet annos,

Nil immortalis iustorum carpet ab æuo,

Quos sibi, qui vite sator est auctórque, coæuos

Ipse repromisit per sæcula cuncta futuros.

23 Scilicet hæc illos merces tot adire labores,

Et mala tanta pati, dum vita manebat, adegit.

Expectata aderit merces, iam iamque propinquat,

Cum benefacta palam veterascere fama superstes

Non sinet, aut tumulto virtutem, & funus eodem

Componi; viuet vel morte fremente piorum

Posteritas, nati natorum, & quotquot ab illis

Nascentur, geniti non semine utrinque remisso,

Quali nunc hominum generantur corpora lege;

24 Sed bona verbo Deo, bona verba loquente, nouasq;

Concipiente preces, quas, si modò ritè ferantur,

19 Et exultabo in Ierusalem, & gaudebo in populo meo: & nō audietur in eo vtrā vox fletus & vox clamoris.

20 Non erit ibi amplius infans dierum, & senex qui non impleat dies suos: quoniam puer centum annorum motietur, & peccator centum annorum maledictus erit.

21 Et ædificabunt domos, & habitabunt: & plantabunt vineas, & comedent fructus earum.

22 Non ædificabunt, & alius habitabit: nō plantabunt, & alius comedet: secundum enim dies ligni, erunt dies populi mei, & opera manū eorum inueterabunt

23 electi mei. Non laborabunt frustra, neque generabunt in conturbatione: quia semen benedictorum Domini est, & nepotes eorum cum eis.

24 Eritque antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam.

Itud pertinet ad tempus resurrectionis, quo Hierusalem, quæ spōsa est, nihil aliud erit quā exultatio.

Ætas senectutis vita immaculata.

Sic ædificabat, sic plantabat Paulus: primo ad Corinth. cap. 3.

Sic Paulus multos genuit Christo per euangeliū.

Consolatio eorum qui sunt in Christo.

Ante-

Ante-venire solet bonus, & praevertere voces,
 Indulgens quaecunque petunt, & plura petitis.
 1 Felix, o felix tempus, quo calidus acta
 Candida pax Domino terras miserante, redibit,
 Perque omnes rerum partes concordia gliscet
 Aeterna, & vinclis solido ex adamante reuincta:
 Nam qui nunc nullo possunt miscere cultu,
 Tum posito cicures discent mansuescere rictu:
 Tum lupus & montes & deuia lustra relinquens,
 Iam non carniuorus placidos comitabitur agnos,
 Et leo, cum vitulis caprisque impune vagatus,
 Nocte domum rediens sepio claudetur eodem,
 Assuescetque regi simul, & puerilia blandus
 Imperia accipiet, ductumque sequetur herilem,
 Cum bubus faenum & paleam ad praesepia mandens:
 Quinetiam virus serpentibus excidet atrum
 Contentis summam pro sanguine lambere terram.
 Denique nulla necans morsu fera, nulla veneno
 Noxia, nulla meo mala gramina monte legentur,
 Monte meo, quemque ipse colo, coluique, colamque.

Similes tropi
 sunt apud
 Virgiliū Eclo-
 ga quarta, ubi
 describitur au-
 reū sacculum
 ex carmine
 Sibyllae.

Cap. 66.

Redit Pro-
 pheta ad Iu-
 dæos; & hoc
 potissimum
 agit, vt abdu-
 cateos à car-
 nali amore
 templi & le-
 gis Moisaicae.

Nam mihi (quod nolim vos ignorare) supremi
 Maxima pro solio deseruit machina cali,
 Et pedibus deiecta meis subsellia prabet
 Omniparens tellus: & vos mihi ponere templum
 Maiestate mea dignum fortasse putatis?
 Quò mihi marmoreis domus hac effulta columnis
 Erigitur? nil vos, nil vestram demoror adem.
 2 Hæc domus, hæc moles operoso vertice surgens,
 Nostrū opus est. ipse hæc ego marmora vasta, trabesq;
 Calcemque lateresque meo de monte cecidi:
 Et quisquam hæc mihi grata putat, meritoq; reposcit?
 Odi ego turgentis animos inflatæque corda,
 Nec mihi qui falsa pietatis imagine gaudet,
 Lethiferumque sinu virus tegit, ille placebit.
 Ad quem igitur placidis oculis vultuque sereno
 Respiciam? quem nempe inopem abiectumque videbo
 Cum precibus lacrymisque meam deposcere pacem,
 Sermonesque meos preceptaque sancta trementem:
 His ego delector sacris, hæc victima nostrum
 Sola suo nidore potest lenire furorem.
 3 Nam mihi maculati qui porrigit exta iuueni,
 Aut aliud pecus inuisis obruncat ad aras,
 Thuraq; dat templis, oneratq; altaria donis,

l 2

Tam

25 Lupus & agnus
 pascetur simul, & leo
 & bos comedent pa-
 leas, & serpenti puluis
 panis eius: non noc-
 ebunt neque occident
 in omni monte san-
 cto meo, dicit Do-
 minus.

Cap. 66.

1 Hæc dicit Domi-
 nus, Cælum sedes mea,
 terra autem scabellum
 pedum meorum: quæ
 est ista Domus quam
 edificabitis mihi? &
 quis est iste locus qui-
 etis meæ?
 2 Omnia hæc manus
 mea fecit, & facta
 sunt uniuersa ista, di-
 cit Dominus. ad quæ
 autem respiciam, nisi
 ad pauperculum, &
 contritum spiritu, &
 trementem sermones
 meos?
 3 Qui immolat bo-
 uem, quasi qui inter-
 ficiat virum. qui ma-
 culat pecus, quasi qui
 excerebret canem.
 qui offert oblationem,
 quasi qui sanguinem
 suillum offerat. qui re-
 cordatur thuris, quasi
 qui benedicat idolo.
 Hæc omnia elegerunt
 in viis suis, & in abo-
 minationibus suis a-
 nima eorum delecta-
 ta est.